

Sygn. akt I C 417/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

17 grudnia 2014 roku

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I. Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Rafał Cieszyński

Protokolant Ewelina Kiałka

po rozpoznaniu na rozprawie 04 grudnia 2014 roku we Wrocławiu

sprawy z powództwa B. S.

przeciwko Miastu i Gminie J., Agencji Nieruchomości Rolnych w W. i Zakładowi (...) Spółce z o.o. z siedzibą w J.

o ustalenie nieważności czynności prawnej lub ustalenie nieważności czynności prawnej w części

I. oddała powództwo;

II. oddała powództwo ewentualne;

III. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu pozwanym kosztów procesu;

IV. obciąża Skarb Państwa opłatą sądową od pozwu i apelacji, od obowiązku uiszczenia których powódka została zwolniona.

Sygn. akt I C 417/14

UZASADNIENIE

Pozwem z 20 marca 2012 skierowanym przeciwko Miastu i Gminie J. powódka B. S. domagała się ustalenia nieważności czynności prawnej – zrzeczenia się 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O. aktem notarialnym Rep. A (...), na rzecz Skarbu Państwa własności nieruchomości stanowiącej wówczas działkę numer (...), o powierzchni 3,03 ha, położonej w B. przy ulicy (...), dla której prowadzona była księga wieczysta numer (...).

Jako roszczenie ewentualne – gdyby Sąd ustalił, że powódka uchyliła się od skutków prawnych zrzeczenia się nieruchomości tylko w stosunku do Gminy J., wpisanej obecnie jako właściciel działki numer (...), o powierzchni 0,16 ha, stanowiącej użytki rolne zabudowane, położonej w B. przy ulicy (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...) – wniosła o ustalenie nieważności czynności prawnej ze skutkiem od samego początku w zakresie zrzeczenia się 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O. aktem notarialnym Rep. A (...), na rzecz Skarbu Państwa części własności nieruchomości opisanej w żądaniu głównym, to jest działki numer (...) o powierzchni 0,16 ha.

Na uzasadnienie swojego żądania powódka podała, że pozwem z 14 grudnia 2010 złożonym w Sądzie Rejonowym w Oławie wystąpiła o ustalenie, że Skarb Państwa nigdy nie nabył własności nieruchomości stanowiącej uprzednio działkę numer (...), o powierzchni 3,03 ha, położonej w B., przy ulicy (...), dla której prowadzona była księga wieczysta numer (...), ponieważ zrzeczenie się przez powódkę wyżej opisanej nieruchomości nastąpiło pod wpływem błędu, co do treści czynności prawnej oraz, że B. S. uchyliła się od skutków prawnych zrzeczenia się nieruchomości w stosunku

do Miasta i Gminy J., wpisanego obecnie jako właściciel działki numer (...), o powierzchni 0,16 ha, stanowiącej użytki rolne zabudowane, położonej w B., przy ulicy (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...), poprzez złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Sprawa była rozpatrywana pod sygn. akt I C 323/10 i zakończyła się oddaleniem powództwa z powodu braku interesu prawnego. Sąd Okręgowy oddalił wniesioną przez powódkę apelację, argumentując, że powódka posiada interes prawny, lecz w żądaniu stwierdzenia nieważności czynności prawnej. W związku z powyższym powódka wystąpiła ponownie z pozwem o ustalenie, żądając w pierwszej kolejności ustalenia nieważności zrzeczenia się 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O., ewentualnie – ustalenia nieważności czynności prawnej ze skutkiem od samego początku w zakresie zrzeczenia się 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O., części własności nieruchomości to jest działki numer (...), o powierzchni 0,16 ha. Uzasadniając powódka wskazała, że działka numer (...), jest zamieszkiwana przez nią i jej rodzinę od 1945. Działka została przekazana rodzinie – poprzednikom prawnym powódki, będącym repatriantami, za mienie pozostawione na ziemiach wschodnich. Działka ta powstała w wyniku geodezyjnego podziału działki numer (...). Zgodnie z mapą ewidencyjną wydaną przez Starostwo Powiatowe w O. 28 stycznia 2008 obszar dawnej działki numer (...) aktualnie zajmują działki numer (...). Obecnie formalnoprawnym właścicielem działki numer (...) jest Gmina J.. Podstawą przejęcia własności nieruchomości przez pozwanego była natomiast decyzja komunalizacyjna Wojewody (...) z 16 stycznia 1998, numer (...) (...), stwierdzająca nabycie przez Gminę J. z mocy prawa nieodpłatnie własności nieruchomości. Dla działki numer (...) założono w Sądzie Rejonowym w Oławie księgę wieczystą numer (...) (obecnie numer (...)). Działka numer (...) stała się własnością B. S. na mocy umowy przekazania gospodarstwa rolnego. 23 maja 1986 aktem notarialnym, (repertorium A numer (...)), sporządzonym w Państwowym Biurze Notarialnym w O. J. K. (1) (ojciec powódki) umową przekazania gospodarstwa rolnego przekazał jej nieodpłatnie własność całego gospodarstwa wraz z zabudowaniami. Przekazane gospodarstwo stanowiły działki numer (...), o łącznej powierzchni 7,13 ha, dla którego prowadzona była księga wieczysta numer (...). 20 listopada 1989 B. S. w Państwowym Biurze Notarialnym w O. aktem notarialnym (repertorium A numer (...)), zrzekła się nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), objętą wówczas księgą wieczystą numer (...), o powierzchni 3,03 ha, na rzecz Skarbu Państwa. W ocenie powódki, zrzeczenie się działki w części obejmującej zabudowania mieszkalne i gospodarcze, to jest obecnie działki numer (...), jest obarczone wadą oświadczenia woli określaną błędem co do treści czynności prawnej, bowiem składająca oświadczenie była przekonana, iż treścią czynności prawnej jest zrzeczenie się nieruchomości obejmującej grunty rolne bez części zabudowanej, który to błąd stanowczo uzasadnia przypuszczenie, że gdyby składająca oświadczenie woli nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, nie złożyłaby oświadczenia tej treści (art. 84 k.c.). Oświadczeniem z 31 marca 2008 złożonym Burmistrzowi Miasta i Gminy J. powódka, reprezentowana przez pełnomocnika, uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, to jest oświadczenia złożonego 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O., repertorium A numer (...), o zrzeczeniu się nieruchomości rolnej zabudowanej stanowiącej działkę numer (...), o powierzchni 3,03 ha. W oświadczeniu wskazała, że pozostawała w błędzie co do treści czynności prawnej polegającym na mylnym przekonaniu, iż zrzeczenie obejmuje jedynie część działki numer (...), to jest same grunty rolne bez części działki, na której posadowione są zabudowania mieszkalne i gospodarcze, czyli bez działki obecnie oznaczonej numerem (...). W odpowiedzi Burmistrz Miasta i Gminy J. oświadczył, że oświadczenie powyższe uznaje za bezskuteczne. Zdaniem powódki, stanowisko Miasta i Gminy J. nie miało znaczenia z punktu widzenia skutków prawnych złożonego przez B. S. oświadczenia. Powódka wskazała także, że ustalenie nieważności czynności prawnej, to jest zrzeczenia się nieruchomości, stanowić będzie kwestię prejudycjalną do wystąpienia o stwierdzenie nieważności decyzji komunalizacyjnej, jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa, a następnie do wystąpienia o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Uzasadniając swój interes prawny w wytoczeniu powództwa powódka wskazała, że rozstrzygnięcie przedmiotowego postępowania stanowić będzie warunek wystąpienia z dalszymi środkami prawnoprosesowymi, powołując orzecznictwo Sądów powszechnych, administracyjnych oraz Sądu Najwyższego. Zwracała dalej uwagę, że składając oświadczenie o zrzeczeniu się nieruchomości pozostawała pod wpływem błędu, jako mylnym wyobrażeniu o istniejącym stanie rzeczy. Nadto w czasie sporządzania aktu notarialnego obejmującego zrzeczenie się nieruchomości działała w przekonaniu, iż zrzeka się jedynie części nieruchomości obejmującej grunty rolne. Zatem błąd, w którym pozostawała powódka dotyczył okoliczności faktycznych, a także był istotny. B. S. nigdy nie zrzekłaby się nieruchomości wiedząc, że zrzeczenie obejmuje także część działki obejmującej budynki mieszkalne, w których zamieszkuje wraz ze swoją rodziną oraz budynki gospodarcze. Dodała, że zrzeczenie

się nieruchomości stanowiącej grunty orne było spowodowane trudnościami finansowymi jej rodziny. Stanowiły one bowiem glebę niskiej klasy i obciążone były zobowiązaniami publicznoprawnymi. Z tego względu B. S. zdecydowała się zrzec jedynie gruntów ornych. Działania powódki pod wpływem błędu potwierdzała także sama treść oświadczenia w akcie notarialnym, gdzie nie opisano, że zrzeka się ona nieruchomości wraz z budynkami. Składając oświadczenie o zrzeczeniu się nieruchomości powódka działała w zaufaniu do rzetelności i wiedzy notariusza, przed którym akt został sporządzony. Błędne przekonanie dotyczące przekazania nieruchomości wynikało także z błędu w ewidencji gruntów, w której na działce numer (...) budynki nie były zaznaczone, mimo, że istniały już w momencie ich przejścia przez poprzedników prawnych powódki. Dodatkowo w księdze wieczystej numer (...), obejmującej obecnie działki numer (...) stanowiące również własność powódki, w dziale pierwszym w punkcie dotyczącym sposobu korzystania z nieruchomości znajduje się opis: „nieruchomość rolna z zabudowaniami”. B. S. była przekonana, że budynki, w których zamieszkuje przynależą do tych właśnie działek, a nie do działki numer (...). Powódka wskazała dalej, że wiedzę o błędzie co do treści czynności prawnej uzyskała dopiero 28 stycznia 2008, gdy wystąpiła do Starostwa Powiatowego w O. do Wydziału Geodezji i (...) o mapę ewidencyjną z której wynikało, że zabudowania położone są na działce numer (...), powstałej w wyniku podziału geodezyjnego działki numer (...). B. S. nie ma żadnego innego domu, w którym mogłaby mieszkać. Rozsądne jest według niej twierdzenie, że nie zrzekłaby się jedynego domu, zwłaszcza że ma na utrzymaniu rodzinę. Podkreśliła także, że przysporzenie nastąpiło pod tytułem darmym, zatem przyjęcie, że zrzeczenie było ważne i skuteczne musiałyby prowadzić do stwierdzenia, że powódka B. S. świadomie zrzekła się za darmo na rzecz Skarbu Państwa domu, w którym mieszka wraz z całą swoją rodziną. Na koniec powódka wskazała, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych zrzeczenia się nieruchomości zostało złożone obecnemu właścicielowi działki numer (...), to jest Gminie J., której zasobem nieruchomości, w oparciu o art. 11 ustawy z 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami, zarządza Burmistrz, będący organem wykonawczym gminy. Właściciel działki nie wykazał żadnej woli, aby uregulować prawnie sytuację, w której znalazła się powódka wraz z rodziną. Jej zdaniem, pomimo tego, że istnieją prawne środki, aby przywrócić formalnie prawo własności nieruchomości, Burmistrz Gminy występuje ze sprzecznym z zasadami współżycia społecznego powództwem o eksmisję z rodziną z jej własnego domu.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Przede wszystkim pozwany zarzucił, że pomiędzy tymi samymi stronami toczyły się już o to samo roszczenie dwa postępowania (sygn. akt: I C 123/08 oraz I C 323/10), które to już zostały prawomocnie zakończone, a zatem w niniejszej sprawie w chwili obecnej powództwo powinno być odrzucone w trybie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Nadto pozwany twierdził, że powódka znacznie zaniżyła wartość przedmiotu sporu. Dalej pozwany podniósł zarzut braku biernej legitymacji procesowej, albowiem z mocy art. 2 ust. 1 i ust. 2 ustawy z 08 marca 1990 o samorządzie gminnym pozwana gmina posiada zupełnie odrębną osobowość prawną od osobowości prawnej Skarbu Państwa w rozumieniu art. 33 i następnych kodeksu cywilnego. Ponieważ w niniejszym procesie sądowym powódka zmierzała do ustalenia nieważności czynności prawnej w celu uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli jednoznacznie skierowanego do Skarbu Państwa (złożonego w 20 listopada 1989 w formie aktu notarialnego w Państwowym Biurze Notarialnym w O. repertorium A numer (...)), to w chwili obecnej roszczenia powinna kierować tylko wobec Skarbu Państwa. Pozwany wskazywał, że powódka domaga się dokonania czynności prawnej w chwili obecnej już praktycznie niemożliwej do wykonania, albowiem wszelkie swoje roszczenia wiąże ona z pierwotną działką numer (...) o powierzchni 3,03 ha (dla której była założona księga wieczysta KW (...)), a która to działka w chwili obecnej już nie istnieje, a zatem nie może ona stanowić przedmiotu sporu w niniejszej sprawie. Z ostrożności procesowej pozwany zarzucił także, że 20 listopada 1989 powódka złożyła skuteczne oświadczenie woli dotyczące zrzeczenia się na rzecz Skarbu Państwa własności nieruchomości. W księdze wieczystej numer (...) (prowadzonej jeszcze przez ówczesne Państwowe Biuro Notarialne w O.) powódka była wpisana jako właścicielka nieruchomości rolnej zabudowanej, w skład wchodziła działka numer (...), o powierzchni 3,03 ha i to właśnie tej działki zrzekła się jednoznacznie na rzecz Skarbu Państwa. Zdaniem pozwanego, powódka miała pełną świadomość faktu, iż działała wówczas jako właścicielka zabudowanej nieruchomości rolnej i w tym też zakresie jej czynności prawne, wywoływały skutki prawne przewidziane w przepisach kodeksu cywilnego oraz innych przepisach powszechnie obowiązującego prawa. W tej sytuacji pisemne oświadczenie pełnomocnika powódki złożone w zwykłym piśmie datowanym na 31 marca 2008 skierowanym do Burmistrza Miasta i Gminy J. było oczywiście bezskuteczne i w praktyce nie może wywierać żadnych skutków prawnych, albowiem zostało ono skierowane do zupełnie innej osoby

prawnej niż ta, wobec której 20 listopada 1989 powódka złożyła oświadczenie Państwowym Biurze Notarialnym o zrzeczeniu się własności nieruchomości. Nadto oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych dotyczy zupełnie innego przedmiotu, zupełnie innej działki gruntu, gdyż aktualnie skierowane zostało co do działki numer (...), podczas gdy rzeczą oczywistą jest, że ta działka nie istniała jeszcze w dacie dokonania czynności prawnej z 03 listopada 1989. Pozwany podkreślił także, że powódka nigdy nie była właścicielką działki numer (...), co jednoznacznie wynika choćby z treści § 1 umowy przekazania gospodarstwa rolnego, sporządzonej 23 maja 1986 w formie aktu notarialnego w Państwowym Biurze Notarialnym w O., gdzie jednoznacznie wskazano, że w skład przekazywanego wówczas gospodarstwa rolnego wchodzi działki numer (...) o łącznej powierzchni 7,15 ha. Zdaniem pozwanego powódka nie może skutków swojego rażącego niedbalstwa przerzucić na Gminę, a także obciążać tym notariuszy z Państwowego Biura Notarialnego, gdyż w obu aktach notarialnych znajdują się jednoznaczne zapisy, że jej czynności prawne dotyczą zabudowanej nieruchomości rolnej. Argumentacja powódki jest chybiona również i z tego powodu, że na podstawie prawomocnej decyzji z 16 stycznia 1998 Wojewody (...) wydanej w oparciu o art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym (...) stwierdzono z mocy prawa nabycie przez Miasto i Gminę J. prawa własności przedmiotowej zabudowanej numer (...) W związku z powyższym Gmina J. skutecznie wystąpiła do Sądu Rejonowego w Oławie (...) Wydział Ksiąg Wieczystych z wnioskiem o urządzenie księgi wieczystej dla tej zabudowanej nieruchomości komunalnej i ujawnienie w oparciu o wyżej cytowaną ostateczną i prawomocną decyzję Wojewody w tej księdze wieczystej swych praw do przedmiotowej nieruchomości. Pozwany zakwestionował także brak uprawdopodobnienia przez powódkę interesu prawnego. Wyprowadzał, że powódka mogłaby żądać wydania wyroku ustalającego nieważność dokonanej przez nią czynności prawnej tylko wtedy, gdyby powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. W przedmiotowej sprawie decydujące znaczenie ma rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych, gdyż według art. 5 i następnych ustawy o księgach wieczystych i hipotece, decydujące znaczenie ma stan prawny nieruchomości uregulowany i opisany w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej aktualnie przez Sąd Rejonowy w Oławie (...) Wydział Ksiąg Wieczystych. Końcowo pozwany zarzucił, że nieprawidłowy tryb uchylenia się powódki od skutków prawnych wcześniejszego oświadczenia woli, gdyż powódka aż do chwili obecnej nie złożyła skutecznego oświadczenia woli przedstawicielowi Skarbu Państwa o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, co przy tożsamej argumentacji, jak w poprzedniej sprawie, skutkować musi bezzasadnością powództwa, gdyż pozwana gmina nie może reprezentować Skarbu Państwa.

Wyrokiem z 12 września 2013 Sąd Okręgowy we Wrocławiu w I Wydziale Cywilnym oddalił powództwo B. S. przeciwko Miastu i Gminie J., orzekając o kosztach procesu, jako podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przyjmując brak legitymacji biernej po stronie pozwanego.

Wyrokiem z 31 stycznia 2014 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w I Wydziale Cywilnym po rozpoznaniu apelacji powódki uchylił zaskarżony wyrok z 12 września 2013 i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu. Kierując się normą art. 386 § 6 k.p.c. Sąd Apelacyjny zalecił przy ponownym rozpoznaniu sprawy ocenę charakteru doniosłości prawnej błędu, na który powołuje się powódka, mając na względzie to, że błąd oświadczenia woli, które nie zostało skierowane do innej osoby, pozwala oświadczającemu uchylić się od oświadczenia bez dodatkowych przesłanek, jeżeli tylko błąd był istotny. Sąd Okręgowy winien ocenić ponadto, czy powódka zachowała termin do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli o zrzeczeniu się własności nieruchomości i jakie konsekwencje prawne wynikają ze złożonego oświadczenia. Oceni także, czy dokonane uchylenie się od skutków oświadczenia o zrzeczeniu się własności nieruchomości dotyczy może nieruchomości istniejącej w dacie składania oświadczenia, czy jedynie wyodrębnionej z niej działki (...) (kw (...)).

Pismem przygotowawczym z 27 sierpnia 2014 – złożonym w toku ponownego rozpoznania sprawy – pozwany wniósł o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych Agencji Nieruchomości Rolnych w W. oraz Zakładu (...) Spółki z o.o. z siedzibą w J. (k. 296).

Postanowieniem z 02 października 2014 – wydanym na rozprawie – Sąd Okręgowy we Wrocławiu wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanych Agencję Nieruchomości Rolnych w W. oraz Zakład (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w J..

W odpowiedzi na pozew pozwany Zakład (...) Spółka z o.o.z siedzibą w J.wniósł o oddalenie powództwa wraz z zasądzeniem od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany popierając stanowisko prezentowane przez pozwane Miasto i Gminę J., przyznał, że jest właścicielem działki numer (...)położonej w B.od 2002, kiedy to nieruchomość ta została wniesiona aportem celem podwyższenia kapitału pozwanego. Zwrócił uwagę, że w obrębie tej nieruchomości znajduje się ujęcie wody w postaci dwóch studni głębinowych oraz stacji uzdatniania wody przy pomocy, których pozwany dostarcza wodę mieszkańcom realizując cel publiczny wykonując zadania własne gminy. Wskazał także, że wartość księgowa działki gruntu to 22.288 zł, wartość budynku – 74.900 zł, zaś wartość całej nieruchomości z budynkiem i infrastrukturą wynosi 239.570,50 zł. Podnosił również, że 28 stycznia 2008 powódka miała świadomość i wiedzę, że doszło do geodezyjnego podziału nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...)położonej w B., co wprost wynika z informacji zawartej na stronie trzeciej akt I C 123/08. Pozwany zatem zarzucił, że powódka z naruszeniem art. 88 § 2 k.c., nie tylko nie złożyła pozwanemu w określonym terminie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, ale w ogóle takiego oświadczenia skierowanego do pozwanego i dotyczącego nieruchomości do niego należącej o numerze (...), nie złożyła.

W odpowiedzi na pozew Agencja Nieruchomości Rolnych w W.wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 3.600 zł, przyznając, że w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa, którym dysponuje, znajdują się działki numer(...), w obrębie B., gmina J.. Pozwany jednakże zarzucił, że wobec niego nie skierowano oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zrzeczenia się nieruchomości. Twierdził także, że treść aktu notarialnego wskazuje jednoznacznie na nieruchomość rolną z zabudowaniami, a to działkę numer (...), stąd próby jego podważenia, nie powinny korzystać z ochrony prawa. Nadto pozwany wskazał, że do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa przekazano grunty rolne w granicach działek numer (...), które następnie zostały scalone i podzielone, a których zrzeczenie się nie jest kwestionowane. Powódka bowiem w pozwie twierdzi, że popełniła błąd polegający na mylnym przekonaniu, że zrzeczenie obejmuje jedynie część działki (...), to jest same grunty rolne bez części działki, na której posadowione są zabudowania mieszkalne i gospodarcze, czyli obecni oznaczonej numerem (...) W tej sytuacji zdaniem pozwanego zastosowanie znajdzie przepis art. 58 § 3 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny, istotny dla rozstrzygnięcia sprawy:

Aktem nadania z 31 sierpnia 1947 Powiatowa Komisja Ziemska w O. nadała J. G. prawo własności gospodarstwa o powierzchni 7,13 ha położonego we wsi B., gromada M., obejmującego działki numer(...) wraz z budynkiem mieszkalnym (domem), gospodarczymi (stodołą, trzema szopami i chlewem) oraz inwentarzem żywym i martwym. Orzeczeniem o wykonaniu aktu nadania z 20 sierpnia 1958 gospodarstwo przeszło na własność J. G.. Po jego śmierci, aktem własności ziemi z 30 czerwca 1973 Wydział (...) i Leśnictwa Prezydium (...) w O. stwierdził nabycie z mocy prawa powyższej nieruchomości przez jego córkę M. K. (1). Postanowieniem z 30 sierpnia 1985 Sąd Rejonowy w Oławie w sprawie o sygn. akt I Ns 282/85 stwierdził, że spadek po M. K. (1) nabyli mąż J. K. (1) w 1/4 części oraz dzieci M. K. (2), B. K., U. K. i B. S. po 3/16 części każdy, z tym, że gospodarstwo rolne położone w B., Kw (...) nabyli J. K. (1), B. K., U. K. i B. S. po 1/4 części każde. Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Oławie z 24 marca 1986 w sprawie o sygn. akt I Ns 110/86 przedmiotowa nieruchomość objęta księgą wieczystą numer (...) stała się własnością J. K. (1).

(dowód: orzeczenie o wykonaniu aktu nadania z 20 sierpnia 1958 k. 70 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

akt własności ziemi z 30 czerwca 1973 k. 71 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

akt notarialny z 23 maja 1986 k. 72 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

postanowienie z 30 sierpnia 1985 k. 73 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08)

Umową przekazania gospodarstwa rolnego z 23 maja 1986 sporządzoną w Państwowym Biurze Notarialnym w O. J. K. (1) przekazał powódce nieodpłatnie własność gospodarstwa rolnego położonego w B., obejmującego działki

numer(...) o łącznej powierzchni 7,13 ha, dla których prowadzona była księga wieczysta numer (...). Na nieruchomości zlokalizowane były: dom mieszkalny murowany kryty dachówką, 6-izbowy, stajnia, obora i stodoła murowane kryte dachówką.

(dowód: akt notarialny z 23 maja 1986 k. 72 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

przesłuchanie powódki B. S. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:02:40-00:23:50 k. 217 i 219)

20 listopada 1989 powódka złożyła w Państwowym Biurze Notarialnym w O. oświadczenie o zrzeczeniu się nieruchomości stanowiącej działkę numer (...) o powierzchni 3,03 ha na rzecz Skarbu Państwa, stanowiącej część nieruchomości rolnej zabudowanej, dla której prowadzona była księga wieczysta KW (...). Wołą powódki, stawającej do tego aktu, było zrzeczenie się części nieruchomości niezabudowanej (pola za domem), w związku z niską klasą gleby i koniecznością ponoszenia opłat publicznoprawnych.

(dowód akt notarialny z 20 listopada 1989 k. 16-17 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

przesłuchanie powódki B. S. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:02:40-00:23:50 k. 217 i 219,

przesłuchanie Burmistrza Miasta i Gminy J. K. (2) P. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:24:18-00:28:00 k. 217 i 219)

Do 1993 działka numer (...), obręb numer (...)B., obejmowała grunty orne klasy(...)o łącznej powierzchni 3,03 ha. Na skutek dokonanych w 1993 pomiarów aktualizacyjnych działka numer (...), obręb numer (...)B. objęła grunty orne klasy (...)oraz użytki rolne klasy (...)zabudowane, o łącznej powierzchni 2,71 ha.

(dowód: pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445,

wyciąg z wykazu zmian gruntowych k. 450)

W 1993 dokonano podziału działek numer (...), obręb numer (...)B., o łącznej powierzchni 6,16 ha (3,45 + 2,71) na działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 0,16 ha obejmującą użytki rolne klasy (...)zabudowane, działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 1,60 ha obejmującą użytki rolne klasy (...)i (...)oraz działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 4,40 ha obejmującą użytki rolne klasy (...).

(dowód: pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445,

wyciąg z wykazu zmian gruntowych k. 449)

Decyzją numer (...)(...)z 16 stycznia 1998 Wojewoda (...)stwierdził nabycie przez Gminę J.z mocy prawa, nieodpłatnie własności nieruchomości obejmującej działkę numer (...), o powierzchni 1.600 m², na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z 10 maja 1990 Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. nr 32, poz. 191 i nr 43, poz. 253).

(dowód: odpis z księgi wieczystej numer (...) k. 12-19,

decyzja z 16 stycznia 1998 k. 102)

W 2000 dokonano aktualizacji przeznaczenia gruntów składających się na działkę numer (...), obręb numer (...)B.. Na skutek dokonanych zmian grunty wchodzące w skład tej działki uzyskały przeznaczenie terenów przemysłowych – użytków rolnych klasy (...), terenów przemysłowych – użytków rolnych klasy (...)oraz – jak dotychczasowo – użytków rolnych klasy (...) i (...).

(dowód: pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445,

wyciąg z wykazu zmian gruntowych k. 448)

W 2001 dokonano podziału działki numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 1,60 ha, na działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 0,4530 ha obejmującą tereny przemysłowe – użytki rolne klasy (...), tereny przemysłowe – użytki rolne klasy (...) oraz użytków rolne klasy (...) oraz działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 1,1515 ha obejmującą użytki rolne klasy (...) i (...).

(dowód: pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445,

wyciąg z wykazu zmian gruntowych k. 447)

W 2001 dokonano pomiaru i podziału działki numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni (przed pomiarem) 4,40 ha, na działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 0,5137 ha użytki rolne klasy (...) i (...), działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 0,2999 ha obejmującą użytki rolne klasy (...)i (...) oraz działkę numer (...), obręb numer (...)B., o powierzchni 3,5823 ha obejmującą użytki rolne klasy (...), łącznie działki o powierzchni 4,3959 ha.

(dowód: pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445,

wyciąg z wykazu zmian gruntowych k. 446)

Według danych zawartych w ewidencji gruntów i budynków właścicielem działek numer (...) jest Gmina J., właścicielem działek (...) jest Skarb Państwa – Agencja Nieruchomości Rolnych, właścicielem działki numer (...) jest Zakład (...) Spółka z o.o. z siedzibą w J..

(dowód: okoliczność bezsporna,

elektroniczny wydruk treści księgi wieczystej numer (...) k. 12-19)

pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 445)

Wiedzę o błędzie co do treści czynności prawnej B. S. uzyskała 28 stycznia 2008, po uzyskaniu ze Starostwa Powiatowego w O. Wydziału Geodezji i (...) map ewidencyjnych, z których wynikał podział działki numer (...) oraz położenie zabudowań na działce numer (...).

(dowód: oświadczenie z 31 marca 2008 k. 8 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

przesłuchanie powódki B. S. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:02:40-00:23:50 k. 217 i 219,

przesłuchanie Burmistrza Miasta i Gminy J. K. (2) P. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:24:18-00:28:00 k. 217 i 219)

Pismem z 31 marca 2008 powódka, za pośrednictwem pełnomocnika, złożyła 04 kwietnia 2008 Burmistrzowi Miasta Gminy J. oświadczenie, iż (B. S.) składając 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O., repertorium A numer (...) oświadczenie o zrzeczeniu się nieruchomości rolnej zabudowanej stanowiącej działkę numer (...), o powierzchni 3,03 ha, położonej w B., przy ulicy (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), pozostawała w błędzie co do treści czynności prawnej polegającym na mylnym przekonaniu, iż zrzeczenie obejmuje jedynie część działki numer (...), to jest bez części działki, na której posadowione są zabudowania mieszkalne i gospodarcze oraz że, B. S. uchyła się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu, co do treści czynności prawnej oświadczenia woli, to jest zrzeczenia się nieruchomości opisanej wyżej. Jednocześnie wniosła o zawarcie umowy przenoszącej na nią własność nieruchomości stanowiącej działkę numer (...).

(dowód: oświadczenie z 31 marca 2008 wraz z potwierdzeniem odbioru k. 6-10 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

przesłuchanie Burmistrza Miasta i Gminy J. K. (2) P. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:24:18-00:28:00 k. 217 i 219)

Pismem z 25 lutego 2009, złożonym na rozprawie w sprawie prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Oławie sygn. akt I C 123/08, powódka B. S. na podstawie art. 88 k.c. złożyła Agencji Nieruchomości Rolnych w W. oraz Zakładowi (...) Spółce z o.o. z siedzibą w J. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego 20 listopada 1989 w Państwowym Biurze Notarialnym w O., repertorium A numer (...), pod wpływem błędu. Odpis tego pisma doręczony został Agencji Nieruchomości Rolnych w W. 06 kwietnia 2009, zaś Zakładowi (...) Spółce z o.o. z siedzibą w J. 02 kwietnia 2009.

(dowód: pismo przygotowawcze k. 92 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

potwierdzenie odbioru k. 112 i 142 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08)

Powódka pozostaje obecnie właścicielem nieruchomości rolnej niezabudowanej, składającej się z działek numer (...). Działka numer (...) stanowi łąki trwale o łącznej powierzchni 1.73 ha, a działka numer (...) obejmuje grunty orne o łącznej powierzchni 2.37 ha.

(dowód: częściowo odpis z księgi wieczystej numer (...) k. 109,

Wypis i wyrys z rejestru gruntów k. 85-88 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08,

przesłuchanie powódki B. S. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:02:40-00:23:50 k. 217 i 219)

Budynki, w tym dom mieszkalny, w którym powódka zamieszkuje wraz z rodziną, posadowione są na działce numer (...).

(dowód: mapa ewidencyjna k. 110,

przesłuchanie powódki B. S. elektroniczny protokół rozprawy z 12 września 2013 00:01:42-00:23:50 k. 217 i 219)

W tak ustalonym stanie faktycznym, po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Jak stanowi norma art. 84 § 1 zd. 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Zgodnie zaś § 2 powołanego przepisu można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Z punktu widzenia rozstrzygnięcia tej sprawy, podkreślenia wymaga także przepis art. 88 § 1 k.c., który stanowi, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. Uprawnienie do uchylenia się wygasa w razie błędu – z upływem roku od jego wykrycia (...) – § 2.

Jak wyjaśnił to Sąd Apelacyjny, rozpoznając skargę apelacyjną od uprzednio wydanego przez Sąd Okręgowy wyroku, które to rozważania po myśli art. 386 § 6 zd. 1 k.p.c. nie tylko, że wiążą Sąd orzekający, ale i Sąd ten je w pełni aprobuje i całościowo podziela (tak też Zbigniew Radwański [w:] System Prawa Cywilnego, Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna; Wydawnictwo C.H. Beck Instytut Nauk Prawnych PAN; Warszawa 2008, strona 406), w doktrynie wskazuje się, że oświadczenie o uchyleniu się powinno być złożone w zwykłej formie pisemnej osobie będącej adresatem oświadczenia

złożonego pod wpływem błędu, a w razie braku konkretnego adresata – osobie zainteresowanej nim (...). Oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli ma ten skutek, że pierwotne oświadczenie woli staje się ex tunc bezwzględnie nieważne. W okolicznościach niniejszej sprawy ustalenie, że powódka skutecznie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli powodowałoby ten skutek, że w dacie pierwotnego złożenia oświadczenia woli nie nastąpiło zrzeczenie się prawa własności nieruchomości. Oświadczenie woli o zrzeczeniu się prawa własności nie było skierowane do konkretnego adresata, pomimo, że w jego wyniku Skarb Państwa nabywał własność nieruchomości. Mamy tu bowiem do czynienia ze specyficzną konstrukcją prawną. **Z uwagi na powyższe za osobę zainteresowaną, do której powódka powinna kierować swoje oświadczenie woli należy uznać osobę obecnie władającą nieruchomością, która jest ujawniona w księdze wieczystej jako właściciel nieruchomości.**

Mając zatem powyższe na względzie oraz okoliczność, że w wyniku dokonanych podziałów nieruchomości o numerze geodezyjnym (...), aktualnie jest trzech właścicieli gruntów, które wchodziły w jej skład, ocena skuteczności wykonania prawa podmiotowego zawartego w normie art. 88 k.c., dokonana być musi w odniesieniu do każdego z tych podmiotów. Przy czym doprowadzenie swoim oświadczeniem do uchylenia się od skutków prawnych swojego (całego, w pełnym zakresie) oświadczenia woli wymaga skutecznego jego złożenia łącznie wobec wszystkich trzech zainteresowanych podmiotów.

O ile zatem skuteczność uchylenia się względem pozwanego Miasta i Gminy J. pod kątem oceny tego podmiotu jako adresata tego oświadczenia woli (a co za tym idzie oceny legitymacji biernej pozwanego Miasta i Gminy J.) została przez Sąd Apelacyjny dokonana, to jeśli chodzi o termin (art. 88 § 2 k.c.), to jego zachowanie nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości (vide k. 10 akt Sądu Rejonowego w Oławie I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I C 123/08).

Jak podała zatem w swoim przesłuchaniu powódka, a twierdzenia te korespondują z dokumentem oświadczenia z 31 marca 2008 oraz treścią wcześniej składanych pozwów (vide k. 2 pozwu w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Oławie sygn. akt I C 123/08) wiedzę o błędzie co do treści czynności prawnej (B. S.) powzięła dopiero 28 stycznia 2008, po uzyskaniu dokumentów (na potrzeby zawarcia umowy kredytu) ze Starostwa Powiatowego w O. Wydziału Geodezji i (...) w postaci mapek ewidencyjnych, z których wynikał podział działki numer (...) oraz położenie zabudowań na działce numer (...). Nadto taką również informację uzyskała od pracownika Starostwa; konsultowała ten problem także z Burmistrzem Miasta i Gminy J.. Twierdzenia te uznać należy za wiarygodne, licząc tym samym od tej daty zawity termin roczny dla złożenia oświadczenia (oświadczeń) w przedmiocie uchylenia się od skutków prawnych.

W tym miejscu odnieść się należy, co będzie również przydatne przy ocenie, czy w niniejszej sprawie mamy do czynienia w ogóle z błędem, a jeśli tak, to czy istotnym, do insynuacji pełnomocnika pozwanego ad. 1, wedle których powódka, już w chwili zrzeczenia miała mieć wiedzę, co do przedmiotu zrzeczenia (a zatem, że obejmuje ono zabudowania mieszkalne). Wyjaśnić zatem pełnomocnikowi należy, iż z faktu, że w § 1 aktu notarialnego z 20 listopada 1989 wskazane jest, że B. S. wpisana jest jako właściciel nieruchomości zabudowanej, w skład której to wchodzi między innymi działka numer (...) o powierzchni 3,03 ha, wcale nie wynika, że to działka numer (...) jest zabudowana. Okoliczność taka nie wynika również z ustanowienia na rzecz J. K. (1) służebności mieszkania i ujawnienia tego ograniczonego prawa rzeczowego w dziale III księgi wieczystej, bowiem prawo to obciąża całą nieruchomość, nie zaś działkę numer (...). Wreszcie zaś, okoliczności, że działka numer (...) jest zabudowana i że miała w związku z tym mieć o tym wiedzę powódka, nie można wyprowadzić z zapisów § 3 aktu zrzeczenia, bowiem nie wynika to literalnie z jego postanowień.

Podkreślenia w tym miejscu z całą stanowczością wymaga stwierdzenie, że takiej wiedzy, powódka nawet mieć nie mogła, co potwierdza w pełni wiarygodność jej twierdzeń, a to fakt, że działała pod wpływem błędu (istotnego). Jak wynika bowiem z wyciągu z wykazu zmian gruntowych Starostwa Powiatowego w O.(k. 445 i 450) do 1993 (a zatem już po złożonym oświadczeniu o zrzeczeniu) działka numer (...), obręb numer (...)B., obejmowała (wyłącznie) grunty orne klasy (...), o łącznej powierzchni 3,03 ha. Dopiero na skutek dokonanych w 1993 pomiarów aktualizacyjnych działka numer (...), obręb numer (...)B.objęła grunty orne klasy (...)**oraz użytki rolne klasy (...) zabudowane**, o łącznej powierzchni 2,71 ha.

Przypomnienia w tym miejscu wymaga, że przeznaczenie pozostałych działek, to łąki trwałe (działka numer (...)) oraz grunty orne (działka numer (...)).

Jak podała przy tym powódka, chciała się ona zrzec gruntów ornych za domem, których „jakość była słaba”, co potwierdza wolę zrzeczenia się gruntów w obrębie działki numer (...), których klasy bonitacyjne, w porównaniu z pozostałymi działkami, rzeczywiście są najslabsze.

W świetle powyższego, jak również mając na uwadze fakt konieczności otrzymania zgody na przejęcie działki, co mogło powódkę utwierdzać w prawidłowości podjętej decyzji, nie może budzić wątpliwości Sądu Okręgowego, że powódka, dokonała czynności prawnej dotkniętej istotnym błędem w rozumieniu art. 84 § 2 k.c., wyrażającym się jej mylnym przekonaniem, że zrzeka się gruntów ornych (niezabudowanych), jak również okoliczność, że wiedzę o tym, że zrzekła się gruntów zabudowanych powzięła 28 stycznia 2008.

Tym niemniej, w ocenie Sądu, powódka nie dochowała terminu dla złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli względem pozostałych właścicieli nieruchomości powstałych z podziału działki numer (...). Przyjmując bowiem nawet, że pełnomocnik powódki dysponował wymaganym pełnomocnictwem dla złożenia materialnoprawnych oświadczeń, to i tak pismo procesowe z 25 lutego 2009 dotarło do jego odbiorców 02 kwietnia 2009 w przypadku Zakładu (...) Spółki z o.o. z siedzibą w J. oraz 06 kwietnia 2009, co do Agencji Nieruchomości Rolnych w W., a zatem po upływie rocznego terminu liczonego od 28 stycznia 2008.

W związku z wygaśnięciem prawa podmiotowego powódki, czynność prawna w postaci aktu zrzeczenia z 20 listopada 1989 zachowała nieodwołalnie swoją skuteczność, co skutkowało odmową udzielenia powódce ochrony prawnej w postaci ustalenia nieważności tej czynności, o czym orzeczono jak w punkcie I. sentencji wyroku.

W niniejszej sprawie powódka sformułowała również powództwo ewentualne, co zgodnie z ukształtowanym orzecznictwem oraz poglądami doktryny w zakresie metodyki orzekania, skutkowało obowiązkiem orzeczenia w tym względzie, w sytuacji nieuwzględnienia powództwa głównego.

W zakresie roszczenia ewentualnego powódka domagała się ustalenia nieważności czynności prawnej zrzeczenia części nieruchomości, a to działki (...), o powierzchni 0,16 ha.

Na wstępie wskazać należy, iż od chwili powzięcia wiadomości o błędzie w zakresie dokonanej czynności prawnej, w istocie wolą powódki było przywrócenie prawa własności nieruchomości, która swoim obszarem odpowiadałaby jej zabudowaniom mieszkalnym. W świetle dokonanych ustaleń faktycznych i poczynionych rozważań, w tym kontekście dziwić jedynie może dogmatyczne i nieustępliwe stanowisko pozwanej Gminy, która co przypomnieć należy, jest wspólnotą samorządową, którą tworzą mieszkańcy (art. 1 ustawy z 08 marca 1990 o samorządzie gminnym [t.j. Dz. U. z 2013, poz. 594]).

Dokonując jednakże oceny prawnej, tak sformułowanego żądania, na wstępie stwierdzić należy, że uchylenie się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia woli powoduje zawsze bezskuteczność (nieważność) **całej** czynności prawnej. Niedopuszczalne jest więc uchylenie się tylko od jej części. Doprowadziłoby to bowiem do zmiany treści czynności prawnej nie zawsze pożądanej przez drugą stronę. Z tego względu instytucja błędu w żadnym razie nie może być wykorzystywana do modyfikacji dokonanej, aczkolwiek wadliwej, czynności prawnej. Jeżeli strona lub strony chcą osiągnąć inny skutek prawny, mogą to zrealizować tylko przez dokonanie nowej czynności prawnej (Zbigniew Radwański, System..., op. cit. s. 407).

Również, w ocenie Sądu, innego rodzaju argumenty przemawiają jednoznacznie za taką interpretacją przepisów o wadach oświadczeń woli w tym zakresie, zważywszy, że skutek prawny skutecznego uchylenia się od skutków oświadczenia woli doprowadza do nieważności od chwili złożenia wadliwego oświadczenia, gdy tym czasem w tamtej dacie nie istniała działka numer (...). Powstaje tym samym wątpliwość, jakie kryterium przyjąć przy ustaleniu obszaru działki, co do której wolą powódki nie było zrzeczenie się. Nawet jeżeli w tym zakresie przyjąć kryterium podmiotowe, z argumentacją, że powódka domaga się ustalenia nieważności jedynie co do działki (...), bo wyłącznie Gminie złożyła

skuteczne oświadczenie o uchyleniu się, z czym Sąd się nie zgadza, to w tej sytuacji pozew ewentualny winien dotyczyć działki numer (...), której pozwana Gmina jest również właścicielem.

Mając powyższą argumentację na względzie, a to przede wszystkim fakt niedopuszczalności częściowego uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli, również powództwo ewentualne nie zasługiwało na uwzględnienie, o czym orzeczono jak w punkcie II. sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie III. sentencji wyroku Sąd oparł o treść art. 102 k.p.c. zgodnie, z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej sprawę tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten jest wyjątkiem od zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej sprawę i znajduje zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych gdy na przykład sprawa ma charakter wątpliwy i dyskusyjny, gdy dochodzone roszczenie wynika z niejasno sformułowanych przepisów prawa bądź gdy strona przegrywająca sprawę znajduje się w ciężkiej sytuacji materialnej, a wytaczając powództwo była subiektywnie przekonana o słuszności swoich roszczeń. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd stanął na stanowisku, że sytuacja powódki wymagała zastosowania wobec niej normy art. 102 k.p.c. Wskazać bowiem trzeba, że niewątpliwym pozostaje, iż powódka wytaczając niniejszy proces była przekonana o zasadności swoich roszczeń. Jakkolwiek wygaśnięcie jej prawa skutkowało oddaleniem powództwa, to wynikająca stąd trudna sytuacja rodzinna oraz wyjątkowo ciężka majątkowa, wskazują, że zgodnym z normą art. 102 k.p.c. było odstąpienie od obciążania powódki obowiązkiem zwrotu pozwanym kosztów procesu, w postaci opłat i zwrotu wydatków.

Z uwagi na to, iż powódka zwolniona została od opłaty od pozwu oraz kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym, zaś w związku z wynikiem sprawy, brak było podstaw do obciążenia tymi kosztami pozwanym, w punkcie IV. sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 113 ustawy z 28 lipca 2005 o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 z późn. zm.) tymi opłatami obciążył Skarb Państwa.